

Justis- og beredskapsdepartementet
Kun avgitt elektronisk på regjeringen.no

Deres referanse: 22/1984
Vår referanse: 2022/90
Dato: 28/04/2022

Høring – forslag om å forlenge straffegjennomføringsloven kapittel 3 A (straffegjennomføring under utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom)

Norges institusjon for menneskerettigheter (heretter NIM) viser til høringsbrev 8. april 2022 med forslag om forlengelse av straffegjennomføringsloven kapittel 3 A.

NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Som ledd i dette har NIM har som oppgave å gi råd til Stortinget, regjeringen og andre myndighetsorganer i spørsmål om menneskerettigheter. NIM uttaler seg i utgangspunktet ikke i noen særlig grad om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser. I saker der vi finner grunn til å avgi uttalelse, er det særlig fordi lovverket kan medføre at den konkrete praktiseringen etter forholdene kan ende opp med å stride mot menneskerettighetene.

NIM har tidligere avgitt flere høringssvar om regler om straffegjennomføring under utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom.¹ Om de menneskerettslige rammene for problemstillingene som lovforslaget reiser, viser vi til våre tidligere høringssvar.

Departementet foreslår å forlenge reglene i straffegjennomføringsloven kapittel 3A frem til 1. juli 2023. Forlengelse med ett år er blant annet begrunnet i risikoen for nye utbrudd gjennom høsten og vinteren 2022.² Departementet bygger dette blant annet på FHIs seneste risikovurdering.

NIM bestrider ikke at risikoen for nye utbrudd synes dokumentert som en nærliggende mulighet. Derimot savner vi en nærmere redegjørelse for hvorvidt risikoen for nye utbrudd kan begrunne videreføring av de aktuelle reglene. Som kjent ble alle forskriftsfestede tiltak opphevet 12. februar 2022, og utbruddet av covid-19 er ikke lenger definert som et alvorlig utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom. Avviklingen av alle forskriftsfestede tiltak 12. februar 2022 var begrunnet i at

¹ Se vårt høringssvar 18. oktober 2021, med henvisning til tidligere høringssvar: [NIM brev \(nhri.no\)](https://www.nhri.no/nim-brev-nhri-no)

² Høringsnotatet, s. 15.

sykdomsbyrden var håndterbar, selv om det var ventet at mange kom til å bli smittet.³ Et spørsmål er derfor om risikoen for økning i antall smittede i seg selv kan begrunne nye smitteverntiltak eller videreføring av hjemler slik som straffegjennomføringsloven 3A. Slik NIM leser FHIs seneste risikovurdering, er det først og fremst ved endringer i virusets egenskaper, eventuelt i vaksinasjonsstatus, at det igjen vil være grunnlag for inngripende smitteverntiltak.⁴

På denne bakgrunnen mener vi at spørsmålet om forlengelse av reglene fremstår mer som et spørsmål om behov for fremtidig beredskap enn som knyttet til en foreliggende fare. Vi viser til at vi tidligere har gått imot forslaget om å gjøre disse reglene permanente. Vi anerkjenner at det kan være behov for noen permanente regler, og at flere elementer i dagens kapittel 3A kunne tenkes å inngå i dette, men som vi har pekt på tidligere mener vi at dette bør gjøres til en del av en større diskusjon om beredskapshjemler i norsk rett. Det følger av Hurdalsplattformen at regjeringen vil iverksette arbeid knyttet til kriselover slik at Stortinget og regjeringen kan ivareta sitt ansvar i ulike krisescenario uten at det går på bekostning av rettsstatlige prinsipper.⁵ Dette viste også departementet til i forarbeidene til den forrige endringsloven som forlenget kapittel 3A, der departementet ikke gikk inn for å gjøre reglene permanente.⁶ Vi imøteser gjerne en redegjørelse for arbeidet med permanente beredskaps- og kriselover.

I vår vurdering av at det bør vurderes nøye om det er behov for reglene, viser vi til at Sivilombudet i høringsuttalelse av 18. oktober 2021 uttaler at de «har mottatt informasjon som kan tilsi at det er iverksatt besøksrestriksjon i fengsel som ikke er i samsvar med forutsetningene i lov og forarbeider.»⁷ Departementet kommenterer i høringsnotatet at dette vil bli tatt opp i styringsdialogen med Kriminalomsorgsdirektoratet. Det er positivt at departementet vil følge opp dette. Vi mener imidlertid at dette illustrerer at det er en viss risiko forbundet med slike hjemler, og at de derfor ikke bør innføres eller videreføres uten at det er et klart behov for det.

Oppsummert har ikke NIM grunnlag for å si ja eller nei til forlengelse i seg selv, men vi mener at vurderingen må rammes inn av oppdatert faglig grunnlag. Dersom forlengelse i realiteten er en beredskapshjemmel mot en mulig fremtidig trussel, mener NIM at dette bør vurderes i sammenheng med vurdering av permanent kriselovgivning.

³ Pressemelding nr. 24/22, 12. februar 2022: [Smitteverntiltakene oppheves lørdag 12. februar - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/Pressemeldinger/Pressemelding-24-22-12-februar-2022/smitteverntiltakene-oppheves-lordag-12-februar-regjeringen-no)

⁴ FHIs risikovurdering av 31.03.2022: [horingsnotat-horing-forslag-om-a-viderefore-straffegjennomforingsloven-kapittel-3-a-straffegjennomforing-under-utbrudd-av-en-allmennfarlig-smittsom-sykdom.pdf \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/no/Forarbeider/Horingsnotat-horing-forslag-om-a-viderefore-straffegjennomforingsloven-kapittel-3-a-straffegjennomforing-under-utbrudd-av-en-allmennfarlig-smittsom-sykdom.pdf-regjeringen-no), se punkt 3.4 om virusets alvorlighet, samt konklusjonen under 5.5, der det blant annet står: «En endret situasjon kan for eksempel være at det oppdages en ny virusvariant eller en redusert effekt av vaksinasjon, eventuelt disse to i kombinasjon.»

⁵ Hurdalsplattformen, under punktet Justis og beredskap.

⁶ Prop. 34 L (2021-2022) s. 16.

⁷ [HÅ ringssvar - forslag om Å¥ forlenge varigheten av straffegjennomfÅ ringsloven kapittel 3 A.pdf](https://www.regjeringen.no/no/Forarbeider/Horingsnotat-horing-forslag-om-a-viderefore-straffegjennomforingsloven-kapittel-3-a-straffegjennomforing-under-utbrudd-av-en-allmennfarlig-smittsom-sykdom.pdf-regjeringen-no)

Dersom det vurderes å legges frem et forslag om permanente regler om straffegjennomføring som en del av en større beredskaps- og kriselovgivning, vil vi gjerne komme med råd og innspill om reglernes utforming, kompenserende tiltak m.m. I denne omgang vil vi nøye oss med å gi en merknad til § 45 c tredje ledd. NIM fastholder vårt standpunkt om at den som er utelukket etter § 45 c så langt som overhodet mulig må sikres to timer meningsfylt menneskelig kontakt hver dag. Så langt har departementet ikke ansett det som mulig å lovfeste et slikt minimumsnivå, ut fra det som er opplyst fra Kriminalomsorgsdirektoratet om at det ikke synes realistisk, blant annet fordi man i slike tilfeller må benytte smittevernutstyr for samvær i samme rom.⁸ Etter vårt innspill i høringsuttalelsen av 18. oktober 2021 ble det tilføyd et tredje punktum som sikrer mulighet for kontakt med familie eller andre via fjernkommunikasjon hver dag, noe som er svært viktig for de som ikke kan tilbys menneskelig kontakt. Vi fastholder imidlertid at det bør være et utgangspunkt at den som er isolert så langt som mulig bør ha minimum to timer meningsfylt menneskelig kontakt hver dag.⁹

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Vidar Strømme
Fagdirektør

Kirsten Kolstad Kvalø
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

⁸ Prop. 129 L (2020-2021) s. 31.

⁹ For utdyping av standpunktet, se høringsuttalelse av 18. oktober 2021, punkt 5.